

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

ปราชญ์ผู้ทรงศีล

ผู้จุดประทีปส่องสว่างให้แก่วิชาชีพรู

ครู เป็นอาชีพอันทรงเกียรติและเป็นที่ยกย่องสรรเสริญในสังคมไทยมานานแสนนาน แต่ครูก็ยังคงอยู่ในฐานะ และเงินทอง ในสมัยก่อนวุฒิสถูการศึกษามหาครูโดยตรงมีเพียงแค่ระดับอนุปริญญา หรือที่เรียกว่า **ครู ป.ม.** เท่านั้น เมื่อปี พ.ศ.2497 วิชาชีพครูจึงได้รับการยกระดับให้สูงขึ้นถึงขั้นปริญญาเหมือนวิชาชีพอื่น ๆ บุคคลสำคัญที่ริเริ่ม บุกเบิกและต่อสู้ให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพครูชั้นสูงนั้น คือ

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เกิดที่บ้านตำบลสันใน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2459 เป็นบุตร **ขุนประทุมสิริพันธ์ (เจริญ บัวศรี)** กับ **นางประทุม สิรินธ์ (เปล่ง)** มีพี่น้อง 5 คน คือ **สาโรช สารี สว่าง จำนง และ จงดี**

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี สมรสกับ **อาจารย์ศิริ ศิริจรรยา** บุตร **หลวงศรีรัตนการ** (อาจารย์สิริ บัวศรี เป็นเพื่อนเรียนรุ่นเดียวกันตั้งแต่สมัยเป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ และที่แผนกฝึกหัดครูมัธยม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

การศึกษา

เมื่อเยาว์วัย **ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี** เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ชั้นมัธยมที่โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่ออายุเพียง 14 ปี แล้วไปเรียนต่อที่โรงเรียนแองโกลไชนีส (The Anglo-Chinese Boys School) ปีหนึ่ง ตลอดเวลา 3 ปีที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนแองโกลไชนีส ท่านสอบไล่ได้ที่ 1 มาตลอด หลังจากนั้นได้กลับมาเรียนต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูพระราชวังสนามจันทร์ หลักสูตร 2 ปี เรียนจบหลักสูตรได้รับประกาศนียบัตรครูประถม หรือ ป.ป. แล้วสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 4 ปี แล้วศึกษาต่อหลักสูตรอนุปริญญาครุมัธยม หรือ ป.ม. อีก 1 ปี ปี พ.ศ. 2490 สอบชิงทุนกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ที่ 1 ไปเรียนนิเวศวิทยาที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตท สหรัฐอเมริกา สำเร็จปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (Master of Arts) ในปี พ.ศ.2491 และศึกษาดุษฎีบัณฑิต (Doctor of Philosophy) ในปี พ.ศ. 2494 มีผลการเรียนเป็นเยี่ยม ได้รับเชิญให้เป็นสมาชิก **สมาคมเกียรตินิยมการศึกษาของสหรัฐอเมริกา** หรือ **PDK** และมหาวิทยาลัยโอไฮโอได้เชิญให้เป็นอาจารย์ผู้ช่วย เป็นเวลา 1 ปี ปี พ.ศ.2506 ได้ศึกษาสำเร็จการศึกษาที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (ว.ป.อ.) รุ่นที่ 5

การทำงาน

ปี พ.ศ.2482 เริ่มเข้ารับราชการในตำแหน่ง รั้งอาจารย์ผู้ช่วยโท โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เมื่ออายุ 24 ปี)

ปี พ.ศ.2483 เป็นครูโทในกรมสามัญศึกษาอยู่ 2 เดือน ก็ย้ายไปที่โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต สอนอยู่ปีเดียวก็ได้เป็นครูใหญ่

ปี พ.ศ. 2489 เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร ว่างจันทร์เกษม (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร และเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในปัจจุบัน)

1 มีนาคม 2494 - 31 มีนาคม 2496 เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงถนนประสานมิตร

1 เมษายน 2496 - 30 กันยายน 2496 เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงถนนประสานมิตร

1 ตุลาคม 2496 - 29 กันยายน 2499 เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยวิชาการศึกษา

30 กันยายน 2497 - 6 มีนาคม 2499 เป็นรองอธิการ และหัวหน้าคณะวิชาการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา

7 มีนาคม 2499 - 1 มกราคม 2512 เป็นอธิการคนแรกของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

2 มกราคม 2512 - 1 ตุลาคม 2513 เป็นรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ครั้งที่ 1)

1 ตุลาคม 2513 - 31 ธันวาคม 2516 เป็นอธิบดีกรมฝึกหัดครู

2 มกราคม 2517 - 1 กันยายน 2519 เป็นรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ครั้งที่ 2)

22 ตุลาคม 2523 เป็นภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน

29 พฤษภาคม 2532 เป็นราชบัณฑิต ประเภทสังคมศาสตร์ สาขาศึกษาศาสตร์ (ทางสารัตถะ)

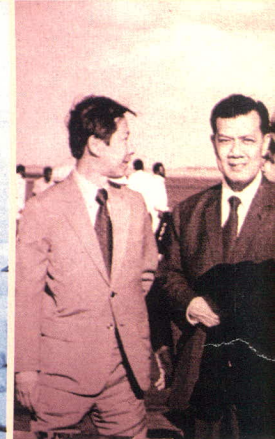
เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

5 ธันวาคม 2534 มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)

5 ธันวาคม 2517 มหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.)

5 พฤษภาคม 2513 ทูติยจุลจอมเกล้า (ท.จ.)

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ถึงแก่อนิจกรรมด้วยหัวใจล้มเหลว เมื่อเวลา 11.15 น. วันที่ 29 ตุลาคม 2536 และได้อุทิศร่างกายเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของนิสิตแพทย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา

โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2492 อยู่ในห้อง หุ่นแสนแสบ มี หลวงสวัสดิศาสตราวุทธิ (สวัสดิ์ สุมิตร) เป็นผู้อำนวยการ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่ร่วม ก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงกับ ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และ หม่อมหลวงมานิจ ชุมสาย รับผู้เรียน สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 6 (ม.3 ในปัจจุบัน) มาเรียนต่อ 3 ปี จบแล้วได้รับวุฒิประกาศนียบัตรครู ประถม (ป.ป.) และถ้าเรียนต่ออีก 2 ปี จะได้รับวุฒิประกาศนียบัตรครูมัธยม (ป.ม.) ซึ่งเป็นวุฒิสถูที่สุด ของวิชาชีพครู ขณะนั้น

ในปี พ.ศ.2496 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นผู้อำนวยการได้มาไม่นานนั้นก็เสนอให้ตั้ง วิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น เพื่อเปิดสอนหลักสูตร 2 ปี สำหรับผู้ที่มีวุฒิ ป.ม. หรือเทียบเท่า 4 ปี สำหรับ ผู้ที่มีวุฒิ ป.ป. หรือเทียบเท่า ให้มีโอกาสดูเรียนปริญญาตรีทางวิชาชีพครู กระทรวงศึกษาธิการได้นำมติสุดท้าย ของคณะรัฐมนตรีมาจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น ตามคำแนะนำของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี โดยตรง และตราเป็นพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2497 (ตรงกับวันเกิดของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี)

ก่อนที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร จะกลายมาเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร นั้นไม่ใช่ง่ายนัก ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้ใช้ความมานะพยายามและความอดทนเป็น อย่างยิ่งในการชี้แจงกับรัฐบาลว่าที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะเรียบร้อย เพราะตอนนั้นในหมู่ประชาชนความคิดเห็นว่า จะให้ครูเรียนถึงปริญญายังไม่มี ดังนั้น การเสนอให้ครูมีการศึกษาถึงระดับปริญญาเป็นของที่แปลกมาก อีกประการหนึ่งนั้นจะให้สถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัยประสาทปริญญานี้ยิ่งไม่เข้าใจมาก

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้บริหารจัดการวิทยาลัยวิชาการศึกษาด้วยความสำเร็จสง่างาม ในวันที่รับบัณฑิตรุ่นแรกท่านได้เขียนคำขวัญติดป้ายประกาศไว้ว่า

“ในการฝึกหัดบัณฑิตนั้น วิทยาลัยวิชาการศึกษา มีความมุ่งหมายใหญ่ ๆ อยู่ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 ให้บัณฑิตได้มีความรู้ในทางวิชาการเป็นอย่างดี ประการที่ 2 ให้บัณฑิตได้มีความรู้ในทางวิชาชีพครู เป็นอย่างดี ประการที่ 3 ให้บัณฑิตได้เกิดมีความสามารถต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการปกครองและอบรม ความสามารถในการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน ความสามารถในการติดต่อกับผู้ปกครองและประชาชน ความสามารถในการค้นคว้าและวิจัย เป็นต้น”

คำขวัญนี้ตรงตามคติพจน์ที่ท่านให้ไว้ว่า

“นักศึกษาทุกคน มีความรู้ประดุจนักปราชญ์ และมีความประพฤติประดุจผู้ทรงศีล”

สัญลักษณ์ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ท่านได้เคยพูดไว้ว่า “ตราของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ผมเป็นผู้คิด ตอนนั้นเราเป็นสถานศึกษาใหม่ ๆ สึกก็ไม่มี ตราาก็ไม่มี บังเอิญเมื่อตอนเรียนปริญญาตรี ผมได้เรียน คณิตศาสตร์ จึงรู้ว่าเส้นกราฟอยู่เส้นหนึ่ง สมการของมันก็คือ $y = e^x$ เวลาพล็อตกราฟแล้วเส้นกราฟ จะขึ้นเรื่อยไม่มีวันลง ประดุจจรวดขึ้นไปในอวกาศ ถ้าจะนิยามคำว่า การศึกษาละก็อาจจะทำได้สองอย่าง คือ การศึกษาชนิดที่เป็นภาวะอย่างหนึ่งและการศึกษาชนิดที่เป็นการกระทำอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นการศึกษา ที่เป็นภาวะแล้ว ก็อาจพูดได้ว่า การศึกษา คือ การงอกงาม งอกงามไปเรื่อย ๆ ไม่มีวันรู้จักจบสิ้น แต่ถ้าเป็น การกระทำ ก็แปลว่า การที่เราจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อว่าผู้เรียนจะได้งอกงามขึ้นอย่างไม่สิ้นสุด เหมือนกัน”

เมื่อแรกตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น มีคณะศึกษาศาสตร์เพียงคณะเดียว แบ่งเป็น 4 สาขา คือ สาขาการประถมศึกษา การมัธยมศึกษา การบริหารการศึกษา และการอาชีวศึกษา ปัจจุบันหลังจากที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการสถาปนาเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2517 และคณะศึกษาศาสตร์ได้พัฒนาเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ บนรากฐานที่มั่นคงแห่งปรัชญาและปณิธานอันแน่วแน่ของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ซึ่งเปิดสอนวิชาชีพรูถึงระดับปริญญาเอก เป็นแห่งแรกในประเทศไทย

นักพรตผู้ประพาสโลกสอน

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความคล่องตัวเป็นที่เคารพศรัทธาอย่างยิ่งของบุคลากรในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ทั้งคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ พนักงาน ตลอดจนนักศึกษา แม้ตำแหน่งของท่านจะเป็นเพียงรองอธิการและหัวหน้าคณะวิชาการศึกษา จนกระทั่งปี พ.ศ.2500 จึงได้ดำรงตำแหน่งรักษาการอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา และดำรงตำแหน่งอธิการ เป็นคนแรก เมื่อปี พ.ศ.2503 และได้เป็น ศาสตราจารย์ในปีเดียวกันนั้น ท่านเป็นจุดศูนย์รวมของศิษย์ทุกคน

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นครูที่มีความเมตตา มีเหตุผล และมีเมตตา และได้นำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ ทำให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาสมัยนั้นรุ่งโรจน์มากจนใคร ๆ ก็ต้องการที่จะเข้ามาศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นผู้ใฝ่ใจศึกษาในเรื่องธรรมะอย่างแตกฉาน และได้ริเริ่มนำเอาพุทธปรัชญามาเรียงถ้อยคำให้เป็นปรัชญาการศึกษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาทั้งกระบวนการมีรากฐานสัมพันธ์กับพุทธศาสนา

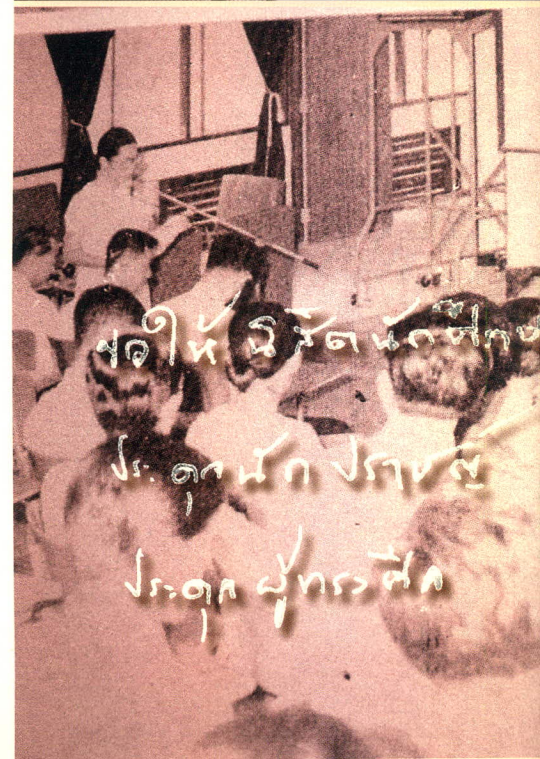
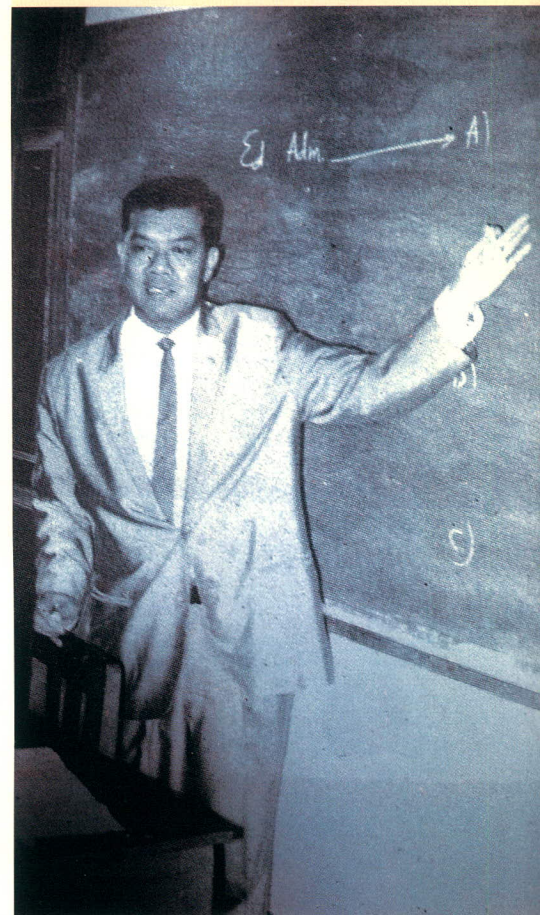
ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นครูที่มีน้ำใจเป็นประชาธิปไตยและปลุกฝังความเป็นประชาธิปไตยแก่ลูกศิษย์อยู่เสมอ

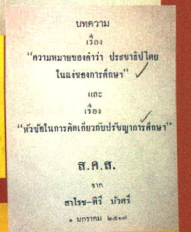
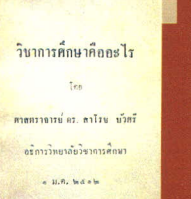
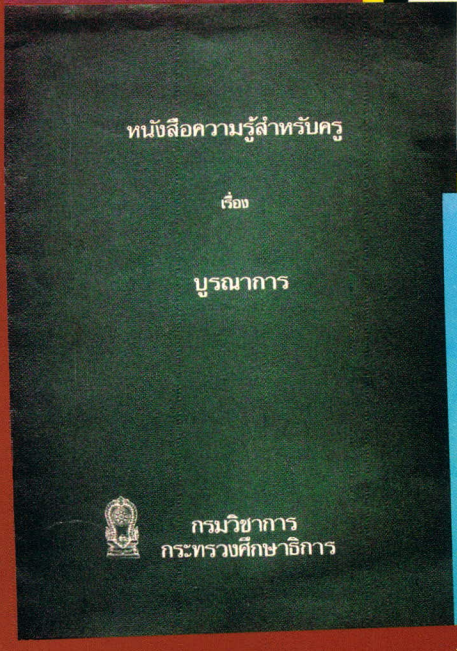
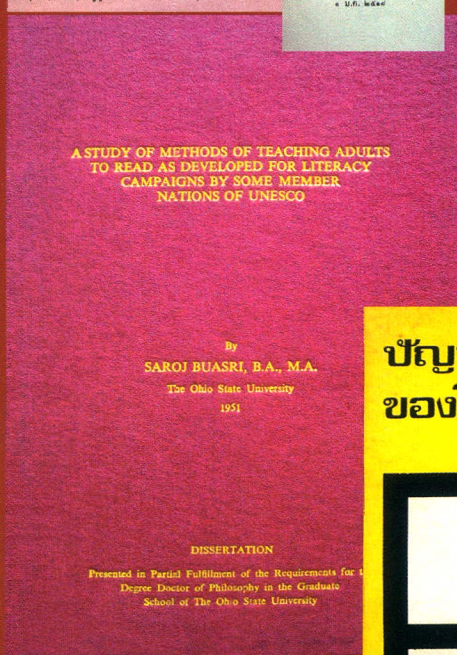
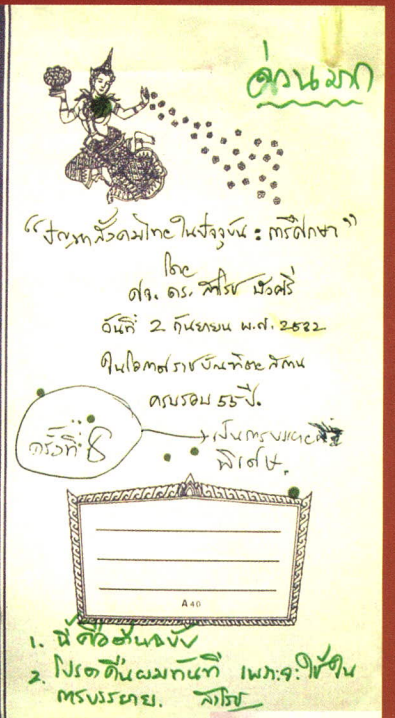
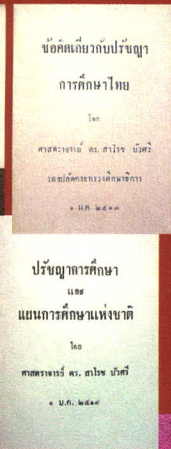
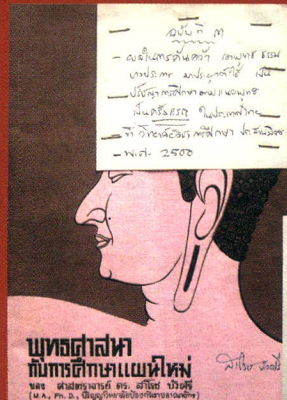
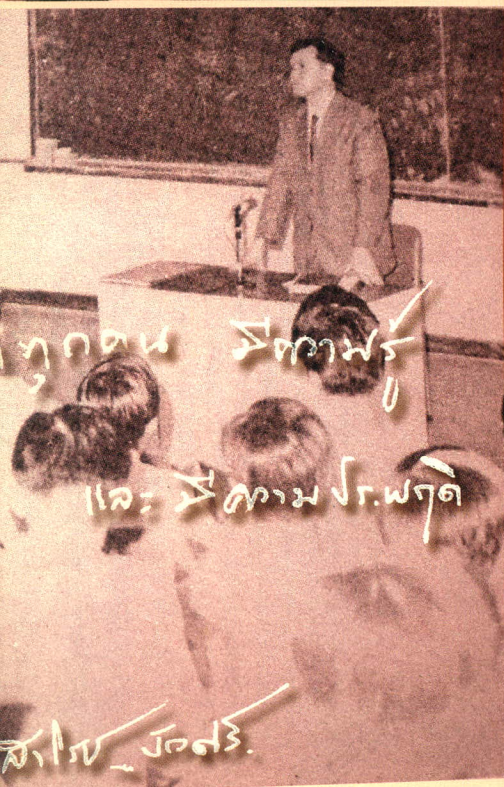
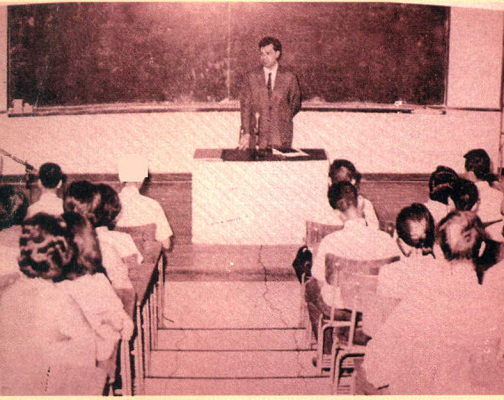
ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้ร่วมคิดกับนักศึกษาไทยเพื่อให้มีองค์กรทางการศึกษา ทำหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางการศึกษาแผนใหม่และการฝึกหัดครูในประเทศไทย จึงได้ก่อตั้งสมาคมการศึกษาขึ้น และท่านได้รับเลือกให้เป็นนายกสมาคมฯ เป็นคนแรก

ในบรรดาครูส่วนใหญ่ที่พยายามวางตัวเยี่ยงแม่พิมพ์ของชาตินั้น ยังมีครูอีกจำนวนหนึ่งที่สามารถประพาสปฏิบัติได้อย่างยอดเยี่ยม คือ พุทธอย่างไร สอนศิษย์อย่างไร ตนก็จะทำอย่างนั้น ไม่บิดเบี้ยวเป็นอย่างอื่น และหนึ่งในครูที่กล่าวถึงนี้ คือ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ซึ่งใคร ๆ ยอมรับและยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการศึกษาและการฝึกหัดครูแผนใหม่ เป็นปฐุนีบุคคล เป็นดั่งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่ รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า

“นักพรตผู้ประพาสโลกสอน เป็นสิ่งประเสริฐสุนทรควรอภิวัต” ซึ่งข้อประพาสของครูท่านนี้ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นที่ประทับใจศิษยานุศิษย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายที่รู้จักคุ้นเคยและคนเหล่านี้ต่างเห็นตรงกันว่าท่านคือ ปราชญ์ผู้มีคุณธรรมประดุจผู้ทรงศีล ผู้จุดประทีปส่องสว่างให้แก่วิชาชีพรู

ปราชญ์ผู้มีคุณธรรมประดุจผู้ทรงศีล ผู้จุดประทีปส่องสว่างให้แก่วิชาชีพรู

ส่วนหนึ่งในงานเขียนของ ศาสตราจารย์ ดร. สารกิจ บัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง สถาปนาขึ้นในปีพุทธศักราช 2492 **หลวงสวัสดิสาร-ศาสตรพุทธิ** ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการจนถึงปี 2496 **ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี** จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกทางด้านศึกษาศาสตร์จาก Ohio State University สหรัฐอเมริกา ในปี 2494 ได้เข้ามาเป็นอาจารย์ในโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง และเป็นผู้อำนวยการ ในปี 2496 ท่านเป็นผู้ทำให้เกิดการผลักดันให้โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงให้พัฒนาเป็น **วิทยาลัยวิชาการศึกษา** ในปี 2497 **ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล** ผู้ดำเนินการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ได้รักษาราชการแทนอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา จนถึงปีพุทธศักราช 2499 หลังจากนั้น ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี จึงทำหน้าที่อธิการต่อมาถึงปี 2512

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มีใช้เพียงแต่ดำรงตำแหน่งอธิการและปฏิบัติหน้าที่อธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษาเพียงเท่านั้น ท่านได้ลงเสาหลักทางปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาสังคมประชาธิปไตย สังคมแห่งการเรียนรู้ ให้วางหลักพื้นฐานขึ้นในสังคมไทย จนอาจกล่าวได้ว่า **การศึกษาในสังคมไทยที่พัฒนาทั่วไกลมาจนถึงวันนี้ การศึกษาในสังคมไทยที่ผลักดันให้ผู้คนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ รู้เหตุรู้ผลยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน แสวงหาความรู้ความคิด มีแบบแผนการเรียนรู้และการคิดอย่างเป็นสากล ขยายไปทั่วสังคมไทย ล้วนเป็นผลพวงมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่ท่านได้สถาปนาสติปัญญาไว้**

ปรัชญาความเชื่อ ความรู้และความคิดอย่างวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้เผยแพร่ผ่านระบบการศึกษาไทย ผ่านระบบวิทยาเขต 8 วิทยาเขต ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ผ่านนักการศึกษาไทยทุกระดับ นักการศึกษาสมัยใหม่เหล่านั้นได้เข้าไปมีบทบาทในกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาลัยครูทั่วประเทศ (มหาวิทยาลัยราชภัฏ) ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารและอาจารย์ในโรงเรียน จนเป็นที่กล่าวกันว่า **“นักการศึกษาทุกคนในประเทศไทย ใฝ่ฝันที่จะเข้าศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษา”**

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้ผสานแนวคิดการศึกษาที่พัฒนาการนิยม (Progressivism) ตะวันตก ที่เป็นรากฐานปรัชญาการศึกษาในการพัฒนาสังคมและประชาธิปไตยสมัยใหม่ของชาวตะวันตกในขณะนั้น ผสานเข้ากับการศึกษาแนวพุทธธรรมบนรากฐานและภูมิปัญญาไทย ถ้าได้ศึกษาแนวคิดของท่านอย่างลึกซึ้งแล้ว จะพบปรัชญาแนวคิดในเชิงที่พัฒนาการนิยมที่คมชัด ผสานกับปรัชญาทางการศึกษาพุทธธรรมเชิงวิทยาศาสตร์ และรากฐานภูมิปัญญาไทยอย่างน่าภาคภูมิใจยิ่ง

ปรัชญาการศึกษาของท่านและของผู้ร่วมอุดมการณ์ในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ขณะนั้นเป็นการบูรณาการตะวันตกและตะวันออก อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต อัตลักษณ์และการรุกไปข้างหน้าอย่างมีนัยสำคัญ หอสมุดและระบบหอสมุดที่ก้าวหน้า สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์กับการร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญตะวันตก และผลงานวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ สำนักทดสอบทางการศึกษา ระบบการทดสอบและการประเมินผลสมัยใหม่ รวมทั้งการพัฒนาระบบการเรียนรู้อีกการเรียนรู้อื่น วัฒนธรรมการเรียนรู้อื่นและการเชื่อมั่นในผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child centered) สอดรับกับปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่อย่างแท้จริง

ผมโชคดีที่ได้เข้ามาศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในปีพุทธศักราช 2511 แม้จะเป็นปลายสมัยของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี แต่ในเวลานั้นก็คงยังเป็นยุคเฟื่องฟูทางการศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ช่วงเวลาของนักการศึกษาทั่วประเทศที่ใฝ่ฝันจะเข้าศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษา สิ่งที่น่าประทับใจมากคือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มีสภาพทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบระเบียบ สะอาด ดันไม่ไปไหนยุคเดียวซี สมเป็นสถานทางการศึกษา ครูอาจารย์นิสิตพบกันจะกล่าวคำว่า **“สวัสดิ”** นิสิตมารอในห้องเรียนก่อนเวลา เมื่ออาจารย์เข้ามานิสิตจะยืนขึ้นให้เกียรติ ห้องสมุดที่สะอาดประณีต นิสิตมากมายและเงียบผิดปกติ นิสิตแต่งกายเรียบร้อย นิสิตเข้าคิวซื้ออาหาร ร้านขายขนมและน้ำในแคนทีนเล็ก นิสิตจ่ายสตางค์และทอนสตางค์เอง เศษสตางค์จะวางอยู่ในถ้วย ฯลฯ

การประชุมในหอประชุม เมื่ออธิการเดินเข้ามาจะเปิดเพลงมาร์ชของวิทยาลัยฯ อาจารย์และนิสิตยืนตรงให้เกียรติ งานพิธีต่างๆ มีระบบระเบียบ สง่างาม มีกิจกรรมและการอบรมปณิธานสำหรับนิสิตในตอนบ่ายวันพฤหัสบดี **“วันครู”** การเรียนการสอนในห้องเรียน อาจารย์มีความรับผิดชอบสูงมาก ตรงต่อเวลา เกือบทุกรายวิชาจะกระตุ้นให้มีการศึกษาค้นคว้า ทำรายงาน สัมมนาและเสนอรายงาน รายงานมีแบบแผน มีการอ้างอิงและบรรณานุกรมถูกต้องชัดเจน เป็นการฝึกการอ่าน การค้นคว้าวิจัย การเสนอความคิด การเขียนรายงาน เพื่อเป็นรากฐานสำหรับการเป็นนักการศึกษา การวิจัย และการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา

ผมเข้าเรียนปี 2511 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ย้ายไปกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2512 ผมโชคดีมากที่ได้มีโอกาสพบท่านบนถนนสองครั้ง ครั้งหนึ่งในวิทยาลัยฯ และอีกครั้งหนึ่งบนพุดบาททางเดินเข้าวิทยาลัยฯ ตอนเย็น ท่านหยุดคุยด้วยนานพอสมควรทั้งสองครั้ง พุดคุยตามใจ สอนให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและภาคภูมิใจในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ท่านพุดคุยแม้กับนิสิตคนหนึ่ง ผมยังคงจดจำแนวความคิด อุดมการณ์ วิถีคิดและวิถีการทำงาน ความ เป็นนักการศึกษา ความเป็นครูของท่าน ทั้งจากการอบรมสั่งสอนในห้องประชุมหลายครั้ง จากหนังสือ บทความวิชาการ และเอกสารมากมายของท่าน รวมทั้งเรื่องเล็กๆ น้อยๆ อย่างการดึงเก้าอี้ออกมาหนึ่ง เมื่อลุกขึ้นยืนและจากไปครั้นคืนเก้าอี้ไว้ได้โต๊ะเหมือนเดิม ซึ่งผมก็ยังคงถือปฏิบัติเช่นนั้นมาจนถึงวันนี้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีรากฐานมาจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงและวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้พัฒนามากยิ่งไกลเป็นมหาวิทยาลัยพุทธศาสตร์ที่มีความหลากหลาย และมีความลุ่มลึกแตกต่างกันออกไป ในความหลากหลายนั้นผมยังคงเชื่อมั่นในรากฐาน **“การศึกษาศาสตร์”** ที่หมายถึงศักยภาพของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ในทุกศาสตร์ที่เราจะร่วมกันพัฒนาต่อไป

อย่างไรก็ตาม เราคงเพียงแต่ภาคภูมิใจในเสาหลักทางปัญญา ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ภาคภูมิใจในการเป็นผู้นำทางการศึกษาสมัยใหม่ ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ภาคภูมิใจในการเป็นสานุศิษย์ และภาคภูมิใจในอดีต อยู่เพียงเท่านั้นไม่ได้ โจทย์หลักของ **“การศึกษาศาสตร์”** ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นั่นนี้ จึงอยู่ที่ว่า **“เราจะดำรงอยู่ และพัฒนาการศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้แสดงสารัตถะและสง่างามต่อไปอย่างไร”**

ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

